

Udkantsdanmark. Forfald, fortælling og fortrydelse

Tanvig, Hanne Wittorff

Published in:
Jysk Fynske Medier

Publication date:
2017

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Tanvig, H. W. (2017). Udkantsdanmark. Forfald, fortælling og fortrydelse. *Jysk Fynske Medier* .

DANMARK

MANDAG 20. NOVEMBER 2017

06 | OPINION

SENIORRÅDGIVER, IGH VED KØBENHAVNS UNIVERSITET
HANNE WITTORFF TANVIG

REDAKTION:

Opinionsredaktør
Henrik Højgaard Sejerkilde
henh@jfmediar.dk, 40408505

Udkantsdanmark. Forfald, fortælling og fortrydelse

Der går nærmest ikke en dag, uden at Udkantsdanmark eller anden betegnelse for områder under tilsyneladende afvikling nævnes i medierne. I gennem 00'erne og indtil for nylig blev det særligt ofte slået fast, at folk ville bo i byerne og flygtede fra landet. Kun resourcesvage ville blive tilbage, nærmest fordi de ikke kunne andet. At folk på landet sjældent kunne genkende så stor en elendighed, var åbenbart lige meget.

Facts om befolkningsudviklingen kunne ganske vist vise en generel tilbagegang i landdistrikterne, men borede man bare lidt dybere, kunne man faktisk også finde eksempler på det modsatte nogle steder.

Sammenlignede vi forholdene i Danmark med det store udland, var vores landslet ikke så hårdt ramt endda. Det var op-

ner som f.eks. skoler og tager andre opgaver op som f.eks. sikring af dagligvareforsyning og transport.

I flere kredse drøftes muligheden af Andersbevægelsen 2.0 - nu, hvor velferdsstaten især via kommunerne ikke holder hånden under de små samfund, der er opstået direkte adgang til nye markedsmuligheder og kompetencerne lokalt er til stede i voksende omfang.

De nye statslige politikker for vækst med 'et Danmark i balance' signalerer utvivlsomt et ønske om at kompensere for den markante centralisering. Kendtegnende for de mange forskellige tiltag er, at de kan kaldes rammebetingelser for udviklingen decentralt.

– en reform der både øgede afstanden mellem folk, funktioner og beslutnings-tagere og særligt trak tæppet væk under mange af de små samfund ved at lukke eller overflytte netop deres offentlige funktioner eller services til de større byer.

AT MOGLE MEDIER er begyndt at skrive og vise andre historier om Udkantsdammark skal medgives. Det pudsige er så, at det gengives som nyheder, fordi journalister til deres overraskelse har fundet eksempler på, at virkeligheden ikke svarer til foldsbilledet.

At regeringen udflytter statslige arbejdspladser og f.eks. via Planloven sikrer lempeligere vilkår for erhvervsudvikling decentralt skal også medgives. Det pudsige i den forbindelse er, at det er de samme politiske partier, som besluttede den store centraliseringsøvelse i 00'erne.

De mødte imidlertid en stor modstand fra gulvet derude og en politisk konstellation, som kunne true, med mindre den fik indflydelse.

MEST PUDSIGT ER det dog, at de nye store-kommuners politiske bidrag har ført til en langt større centralisering af offentlige arbejdspladser og funktioner af betydning for de mindre samfund, hvor decentralisering af centralstatslige arbejdspladser ikke kan kompensere. Dels er det basale hverdagsfunktioner, som man har tabt, og ikke f.eks. dele af statslige styrelser. Dels pladser af statslige arbejdspladser i provinsbyer, hvilket ikke automatisk beskæftiger folk i de mindre samfund.

Ganske vist har de kommunale indgreb ofte affødt lokale protester i de enkelte

kommuner, men der er ikke stillet grundlæggende spørgsmål til kommunernes bidrag til den regionale udvikling samlet set. I steder virker det, som om man spiser de lokale samfund af med såkaldt 'land-distriktpolitik' i form af oprettelse af små puljer, som lokale ildsjæle kan ansøge til projekter, evt. serveret af en landdistriktskonsulent.

BEGREBET 'UDKANTS-DANMARK' HAR to sider i sig og bygger i princippet på den samme teori, nemlig teorien om relationer mellem center-periferi. Den teori siger, at vækst forudsætter og udgår fra stærke centre. For at centre kan blive stærke, har de behov for at kunne trække ressourcer ind fra en periferi, der altså skal være i en underordnet position. Det fører i den ud-lægning til en geografisk og arlandsam-sigt bestemt afgrænsning af 'Udkantsdan-mark' efter formen: Jo længere væk fra (stor)by, jo svagere er udviklingen.

Den anden udlægning er barskere, for den handler om magt eller positionering: Jo mere vækst i centrene, jo mere er der behov for at fæstholde forskellene og ma-nifestere sig som den stærke.

I globaliseringens tidsalder og med en teknologisk udvikling, der har decimeret betydningen af tid og afstand i forhold til, hvor udvikling kan foregå, bliver betegnel-sen 'Udkantsdammark' virkeligt udfordret. Den nationale, geografisk betingede na-turløvs om dårlige udviklingsmuligheder er under alle omstændigheder svækket, og muligheden for at der kan skabes et nyt livsgrundlag øget.

Globalisering kan ikke foregå uden lo-kalisering, og udvikling finder sted der,

hvor man har noget særligt at byde på og fra lokalt hold kan samarbejde med og trække de globale, økonomiske kræfter ned til sig (lokalisering) og som et en-gelsk motto lyder: 'the locals ability to hold down the global' er til stede.

Kagen er blevet uendeligt større og har fået en anden form i det nye rum end den, hvor center-periferi-relationer inden for vores egen nations grænser har været grundmodellen, hvor der ellers handler om national fordeling, eller kommunal fordeling, hvis vi er på kommuniveau.

Magtens betydning i begrebet 'Udkants-danmark' er derfor fortsat stor, men den virker negativt og virker begrænsende på udviklingsmuligheder til fordel for os alle.

PÅ TRODS AF italesættelse og politik til ulempen for decentral udvikling er det in-teressant at følge de nyeste flyttemønstre og undersøgelse af bosætningsprætere-ter. Børnefamilier flytter i stigende tal ud af storbyerne og mange ønsker at gøre det samme bl.a. for at opnå en anden hverdag end den, som storbylivet tilbyder. Det kal-des modurbanisering.

Mange af dem er ressourcerstærke, og vi kan finde steder i 'Udkantsdammark', hvor de er flyttet til og gør en forskel ved bl.a. at skabe nye iværksættervirksomheder eller tage arbejdet med sig dertil. De har net-værk og kan bruge det nye rumms mulighe-der.

Men vi kan også se, at stort set alle landsbyer er aktive og har organiseret sig i forsøget på at holde gejsten oppe, blive hørt og sikre egen fremtid. Herimellem er der et voksende antal, som ved egne kræf-ter erstatter kommunalt medlagte funk-tio-

STATEN KUNNE AMERKENDE betydningen af og give incitamenter til lokalt entreprenør-skab i landsbyerne - som mere end rela-tivt vilkårlige enkelt- og småprojekter.

Den kunne animere de kommende lo-kale aktører i lokalsamfundene til at kvali-ficere og organisere sig til at tage et tungt-re løft, mod at mulighederne og vilkårene for at gøre det samtidigt fremmes.

Det handler grundlæggende om itale-settelse, motivation og læring, ligesom højskolebevægelsen fungerede i forhold til opbygningen af andelsbevægelsen op-rindeligt. En animerende fond, der ind-rettes, så både nye iværksættere og lands-byerne føler sig indbydt og tiltrukket og også reelt støttes i deres bestrebelser på at skabe en fremtidig udvikling lokalt.

SÆRLIGT RELEVANT ER en frilandsby-ord-ning. Den skal give lokalsamfund mulig-hed for at overkomme de regler og juri-disk/økonomiske barrierer, der kan for-hindre arbejdet med den lokale udvikling 'hele vejen rundt' a la andelsbevægelsen.

I stedet for, at kommunerne generelt ser landsbyerne som rene bosætningsom-råder uden egen udvikling, og giver dem en relativt udvendig behandling i politik og planlægning set i forhold til deres så-kaldte centerbyer, skal de anerkende, un-dersøtte og friske dem på deres vej til at skabe mere lokal udvikling.

Kommunerne kunne som noget af det første følge staten og decentralisere så mange af de kommunale funktioner som muligt, måske omformuleret og vareta-get i nye samarbejdsfunktioner med lokalsamfundene og deres nye organis-eringer.